

FORENINGEN FOR
SKÅNSOMT KYSTFISKERI
PRODUCENTORGANISATION

1.

Juli 2020

Til miljø- og fødevareministeriet

FSK-PO takker for muligheden for at være med i arbejdet omkring at sikre fiskeri, fiskebestande og beskæftigelse omkring Østersøen. Herunder kommer en række forslag til hvordan vi mener at fremtiden kan blive mere bæredygtig. Både miljømæssigt og erhvervsmæssigt. Derudover henviser vi til det forslag vi har sendt ind sammen med en række andre organisationer.

Vi ser frem til yderligere drøftelser og arbejdet med Østersøens fremtid.

Med venlig hilsen

Hanne Lyng Winter, FSK-PO

Forslag: En sundere natur er grundstenen i et bæredygtigt og rentabelt fiskeri

Hvilken udfordringer/problemer skal forslaget løse?

Naturen i havet har det ikke godt. Hvis fiskeriet skal høste af naturen, er vi nød til at passe på og genoprette naturen, og ikke ødelægge den natur der er.

Forslag

Der bør etableres flere stenrev. [Undersøgelser](#) viser, at torsk trives og samles ved stenrev, og da mange af disse er forsvundet, bør der arbejdes målrettet med genopretning. Genetablering af stenrev skal opprioriteres med flere midler i EUs hav, fiskeri og akvakulturprogram 2021-2027. Genopretning af natur er en EU prioritet, idet EU Kommissionens har meddelt at den i 2021 vil foreslå en række "EU nature restoration targets" med henblik på at genoprette ødelagte økosystemer. Set i lyset af denne prioritet, bør Danmark opprioritere arbejdet med at hjemtage EU midler til at imødegå disse EU målsætninger, evt. via BiodivERsA eller via samarbejde med private fonde. Det vederlag staten får fra råstofbranchen for udvinding af sand og grus på havterritoriet, bør også bruges til naturgenopretning.

Det bør ikke længere være tilladt at dumpe udgravningsmateriale fra havne på havterritoriet og i fjorde (udgravning af sejlrender der sander til er en undtagelse). Miljøstyrelsen bør derfor i 2020 påbegyndes et arbejde, hvis sigter er, at havet ikke bruges som losseplads for udgravningsmateriale fra eksempelvis havne, men at affaldet bortskaffes på forsvarlig vis.

Det skal sikres at indvinding af råstoffer ikke foregår på gydepladser, i gyde- og opvækstområder og på fiskepladser. I [Danmarks Havstrategi II](#) fremgår det, at områder der har været udsat for råstofindvinding kategoriseres som "tabt". Det betyder, at der hver dag ødelægges natur, der ikke kommer igen. Meget af den natur ligger kystnært. I Østersøen er visse naturtyper udsat for meget stor råstofindvinding, og dermed gået tabt. (Tabel 24.4, i Danmarks Havstrategi II). Miljøstyrelsen bør derfor allerede i 2020 påbegynde arbejdet med at laves en marin råstofplan, der sikrer at de førnævnte lokaliteter friholdes for sandsugning. I arbejdet bør råstofbranchen, fiskeriforeninger, miljøorganisationer og forskere inddrages. Planen skal sikre, at råstofindvinding i fremtiden kan foregå på en miljømæssig forsvarlig facon. Det skal undersøges om det vederlag staten modtager fra råstofbranchen kan øges, og øremærkes til naturgenopretningsprojekter. Derudover bør der igangsættes en undersøgelse af hvordan råstofindvindingen påvirker særligt de kystnære marine miljøer og fiskebestande. Kan indvinding af sand og grus evt. ødelægge sildens gydepladser, eller forringe visse fiskearters rekruttering eller fødegrundlag? Dette er aldrig undersøgt, og derfor bør dette arbejde opprioriteres, evt. som led i de ydelsesaftaler ministerierne har med forskningsinstitutionerne.

Der er ifølge Danmarks Havstrategidirektiv II vurderet ikke god kemisk tilstand for kviksølv, bromerede flammehæmmere (PBDE), PFOS og benz(a)pyren i kyst og territorialfarvandene. Dette er et problem, der ikke løses af Danmark alene, og der er mange kilder til forureningen. Dog kan Danmark godt sætte ind ved særlige punktkilder, hvor der udledes miljøfarlige stoffer. Vi foreslår derfor, at det undersøges om fauna og flora ved RGS Nordic ved Skælskør er negativt påvirket af udledningen fra værket samt at udledningerne kontrolleres. Ved RGS Nordic melder fiskerne om dårligere fangster, og det bør derfor undersøges, om udledninger fra virksomheden fører til negativ påvirkning af det marine miljø. Samtidig bør man i det marine overvågningsprogram genoptage punktkilde

analyser af industri¹ (blandt andet ved RGS Nordic). Fauna og flora undersøgelser ved punktkilder kunne blive en del af det marine overvågningsprogram eller man kan i ydelsesaftalerne med universiteterne for 2021 føre dette ind som et prioriteret område.

Iltsvind er et overskyggende og tilbagevendende problem der underminere kystfiskeriets muligheder. Derfor bør udledning af næringsstoffertil havet reduceres, og bringes i tråd med de fastsatte mål. Antallet af havbrug bør reduceres eller helt fjernes fra indre danske farvande. Ingen nye tilladelser til havbrug bør gives.

Forslag: Etablering af Havmarker

Hvilken udfordringer/problemer skal forslaget løse?

Kystfiskerne oplever faldende og svingende indtægtsmuligheder på grund af svingende og faldende kvoter. Derudover er der tilbagegangen i den biologiske mangfoldighed, øget CO₂ i atmosfæren samt for mange næringsstoffer i det marine miljø.

Konkretiseret tekstforslag til handlingsplan for fremtidens fiskeri i Østersøen

Der skal skabes muligheder for at kystfiskerne ved siden af deres fiskeri kan oprette og drive mindre havmarker med tang og muslinger. Tangproduktionen i Danmark er endnu ikke etableret i kommerciel forstand, men mindre havhaver, der drives af foreninger er i fremgang. Og tang- og muslingeproduktion er mulig.

Med en stigende fokus på "bæredygtige proteiner" er tang en forretning, som kystfiskerne bør have mulighed for at gribe.

Opstart og produktion af tang kan gøres relativt billigt. Og når først havmarken er etableret, udgør drift og høst en mindre arbejdsindsats, der kan planlægges i samspil med fiskeriet. Havmarkerne kan hermed kunne skabe en ekstra indtægtskilde for kystfiskerne.

Kystfiskerne har allerede bådene, og er vant til at færdes på havet, og håndtering af tang kræver ikke de store ændringer på bådene, og der kan drives fiskeri ved siden af.

Tang har den fordel at det optager CO₂ og næringssalte, samtidig med at tangen kan virke som gemmesteder for fisk og fungere som bølgebryder for kysterne. Dette kan bidrage til at skabe en større biologisk mangfoldighed i kystzonen. Havmarker kan hermed også bidrage til EU Kommissionens mål om implementering af 'nature-based-solutions' som skitseret i blandt andet EU Kommissionens meddelelse om Biodiversitetsstrategi 2030 (KOM (2020) 380). Her understreger EU Kommissionen at der i de kommende år vil blive lagt særlig vægt på foranstaltninger, der tilskynder til anvendelse af 'nature-based-solutions', da disse kan føre til betydelige forretnings- og beskæftigelsesmuligheder.

---

¹ I rapporten "Punktkilder 2018", udgivet af Miljøstyrelsen, fremgår det at for industri stoppede prøvetagningen i 2008.

Forslag til opnåelse af den ønskede udvikling med beskrivelse af mål, omkostninger og udfordringer til at nå disse mål

Havmarkerne er tænkt som et supplement til kystfiskernes økonomi, og deres størrelse vil være 200 x 200 meter/fisker. Der er altså ikke tale om større anlæg. Tangen produceres på liner og muslingerne sammen med. Produktionen skal tilrettelægges på en måde, der er til gavn for den marine biodiversitet.

For at Havmarker kan blive en realitet, skal placeringen af dem gøres smidig og nem for kystfiskerne at gå til. Placering af Havmarker skal også gøres muligt i den kommende havplan. Myndighederne bør derfor sigte på at producere en guide eller i hvert fald have lovgivningen på plads for etablering af Havmarker, sådan at fiskeren nemt kan danne sig et overblik over regler, procedure og muligheder. Og hvordan man søger om tilladelse.

Tilladelsernes varighed er også af betydning for, om en kystfisker vil påbegynde en investering. Vi foreslår, at tilladelser til havmarker varer minimum 10 år. Tilladelser skal kunne overdrages til andre kystfiskere, hvis der er ønske om dette.

Dernæst bør det gøres muligt via EUs Hav, Fiskeri og Akvakulturprogram for 2021-2027 (EHFAF) at søge støtte til oprettelse af Havmarker, indkøb af udstyr til Havmarker og til forarbejdning og markedsføring af produkterne herfra. Iværksætterpuljer kan fokusere på alternativ brug af tang til nye produkter. Set i lyset af at der er tale om ekstensiv dyrkning, et positivt bidrag til naturen samt understøttelse af kystfiskernes økonomi, bør støtteprocenten være høj.

Forskning og etablering af havmarker ville også kunne opnå støtte via EUs Horizon 2020 program. Da EU netop har fokus på 'nature-based solutions', er dette en oplagt mulighed.

Hvordan kan erhverv, forskningsinstitutioner, myndigheder og organisationer medvirke til at opnå den ønskede udvikling?

- Fiskerierorganisationerne skal skabe den nødvendige viden omkring Havmarker og bidrage til at facilitere en udvikling, der gør Havmarker til en rentabel forretning for fiskerne.
- Forskningsinstitutioner kan bakke op ved at lave undersøgelser af Havmarkernes potentiale i forhold til at bremse tabet af biologisk mangfoldighed, Havmarkers bidrag til kystbeskyttelse og funktion som habitat samt Havmarkers optag af næringsalte og CO₂.
- Forskningsinstitutioner kan bidrage til at afdække alle de muligheder der ligger for at bruge tang, og skabe et kommercielt marked.
- "Markedet" er en vigtig spiller, og markedet kan bidrage til at sikre den helt essentielle afsætning af tang. Markedet og øvrige aktører kan bidrage til markedsmodning og skabe et marked for tang.

- Hotel- og restaurantskolen og andre kokkeuddannelser kan arbejde mere målrettet med tang.
- Brancheorganisationer, kommunale køkkener, Madaktører, kokke, Landbrug og fødevarer, mv. kan arbejde med tang, og afsætning heraf.
- Iværksætterpuljer mv. skal have fokus på produkter med tang.

Forslag: Flere arter, bedre rådgivning og mere værdi

Forslaget vil sikre en bedre økonomi i kystfiskeriet

Flere arter skal have NaturSkånsom

Det kommende statskontrollerede mærke for kystfiskeri - NaturSkånsom - vil med tiden blive en vigtig brik for at sikre kystfiskernes økonomi, fordi fisk med mærket med tiden ville kunne give en bedre pris. Derfor er det vigtigt, at så mange arter som muligt kan opnå at få mærket. For at så mange fisk som muligt kan få mærket, er det vigtigt, at der er tilstrækkelig viden om bestandene til at kunne vurdere om fiskeridødeligheden ligger indenfor rammerne af EUs fælles fiskeripolitik, samt at der er nok viden om bestandene, sådan at de forsigtighedsprincipper Det Internationale Havundersøgelseråd, ICES, benytter ikke fører til lavere kvoter.

For at understøtte det skånsomme kystfiskeri, ikke bare i Østersøen men i hele Danmark, bør der i offentlige køkkener og institutioner være mål om andelen af skånsomt fanget fisk og fisk med mærket NaturSkånsom. Ligesom der er til økologi. En stor del af dette arbejde ligger under Miljø- og fødevarerministeriet, og det arbejde der ligger i at fremme og lancere NaturSkånsom. Men også myndighedernes ydelsesaftale med forskningsinstitutionerne bør sigte på at skabe den nødvendige viden.

Genopretning af tabte bestande og udsætninger

Der skal undersøges om arter der ikke længere er talrige i Østersøen skal forsøges genoprettet ved udsætning, sådan at disse kan danne grobund for et fiskeri. Dette gælder fx aborre. Aborren er en god spisefisk, den har tidligere været i Østersøen, og den er mere robust overfor højere temperaturer end f. eks. torsken. Derudover skal udsætninger af f. eks. pighvar fortsætte.

DTU Aqua har allerede genudsætninger af pighvar. DTU bør inddrages i arbejdet med at genoprette en aborrebestand i Østersøen. Initiativerne kan støttes via EUs hav, fiskeri og akvakultursprogram 2021-2027, og være en del af myndighedernes ydelsesaftale med forskningsinstitutionerne.

Mere viden om bestanden af vestsild

ICES anbefaler et stop for fiskeriet af vestsild. Kystfiskerne oplever dog, at der er flere sild, end rådgivningen indikerer. Dette kunne hænge sammen med, at der er flere lokale bestande der bidrager til bestanden ([Berg, et al., 2017](#)), end ICES rådgivningen tager højde

for. Men viden mangler. Mere viden om bestandenes faktiske størrelse via eksempelvis akustisk monitorering og identifikation af de lokale bestande, kunne sikre mere viden, og dermed mulighed for et kystfiskeri efter sild. Det er heller ikke vurderet om ødelæggelse af gydepladser ved fx indvinding af sand og grus kan have en negativ effekt på sildens gydesucces. Dette kunne godt være tilfældet da mindre lokale bestande gyder kystnært og i fjorde. Dette bør ligeledes kortlægges.

Generationsskifte i ålefiskeriet

Det bør sikres at der sker en generationsskifte i ålefiskeriet. Når fiskere i dag forlader ålefiskeriet, kan de ikke overdrage deres ålicens til nye kræfter. Dette bør laves om, sådan at en ålefisker kan overdrage sin licens til andre fiskere, der gerne vil fiske ål. Ålefiskeriet kan bidrage til at sikre kystfiskernes økonomi i Østersøen.

Beskyttelsen af ålen ikke er tilstrækkelig. Men det er ikke, det direkte fiskeri efter de større ål, der er problemet. Det er fiskeri efter glasål, hvor ulovlig handel desværre stadig er en realitet, samt fysiske barrierer for ålens vandring. Men på trods af, at dele af forvaltningen ikke er tilstrækkelig til at beskytte ålen, går det fremad. Vi kan ikke forvente en genopretning indenfor de næste 30 år. Men er ifølge en af Europas førende åleforskere Willem Decker er vi på rette vej. ([link](#))

Det beror på en politisk drøftelse, at sikre ålefiskeriet. De marine fangster af ål udgør ifølge [DTU Aqua](#) kun 3% af dødeligheden, imens andre faktorer som predation fra skarv og opstemninger udgøre 49 %. Man bør derfor sideløbende med at der overdrages licenser, arbejde med at minimere dødeligheden for ål andre steder. Dette kunne eksempelvis gøres ved at identificere "sorte pletter" på kortet hvor dødeligheden for ål er særlig stor, og så gøre en indsats der.

Signalkrebs

Signalkrebs er en invasiv art i Danmark. Miljøstyrelsen har forbudt fiskeri efter arten grundet frygt for spredning. Men et kommercielt fiskeri med de rette rammer vil kunne foregå med minimal risiko for spredning. Vi foreslår derfor, at der skabes lovmæssig mulighed for et pilotprojekt på Sjælland eller Fyn, hvor kystfiskere kan få mulighed for at påbegynde et fiskeri efter signalkrebs. Markedet for krebs er allerede etableret, og kystfiskerne står klar til at starte fiskeriet. Der mangler kun en ændring af de lovmæssige rammer. Dermed koster forslaget ikke noget.

Sikre gode muligheder for kystfiskerne

En hurtig og korrekt isning og udblødning af fisk er vigtig for fiskens holdbarhed, udseende og dermed en højere pris. Det bør være nemt for kystfiskere at søge tilskud under EUs hav, fiskeri og akvakulturprogram til at indrette båd og håndtering til optimal sikring af fiskens kvalitet. Støtteprocenten bør sættes til mellem 80 og 100 %. Rammerne og finansieringen kan sikres via det danske operationelle program for EUs hav, fiskeri og akvakulturprogram 2021-2027. EUs hav, fiskeri og akvakulturprogram bør ligeledes bidrage til logistikløsninger for kystfiskere. Dette kunne f. eks. være køletrailere, lokale isværk samt lokal afsætning. Generelt er det vigtigt at rammerne for hvilke projekter der kan søges tilrettelægges på en måde der sikrer og udvikler kystfiskeriet. Det er fx i fiskeri efter nye arter (f. eks. krabber).

Forslag: Nye økonomiske modeller

FSK-PO ønsker en bred analyse af fiskeriet samfundsbidrag på udvalgte parametre, samt en analyse af de samlede samfundsmæssige fordele og ulemper ved de forskellige fiskerier.

I dag baseres en stor del af beslutningerne på relativt flade og simple økonomiske analyser. Dette gør, at der måske på et samfundsmæssigt og længere perspektiv ikke tages de rette valg. For at beslutningstagerne kan blive klogere på hvad, der samfundsmæssigt er den mest hensigtsmæssige forvaltning af fiskeriet, er der brug for modeller der omfatter flere parametre.

FSK foreslår derfor, at der for torskefiskeriet i vestlige Østersø laves en analyse, der ser på flere aspekter af de forskellige måder at fiske på. Analysen kunne inspireres af en analyse lavet af New Economic Foundation i 2011, Value Slipping Through the Net. [Link](#). Her sammenlignes to fiskerier efter torsk (garn og trawl) på en række parametre (nettoomsætning, arbejdspladser, subsidier, discard og udledning af CO₂). Analysen viste at for samfundet som helhed er der mere værdi i garnfiskeriet. Analysen kan godt udvides til andre fiskerier og kunne også indeholde et scenarie for de samfunds og naturmæssige fordele ved en større eller fuldstændig omlægning til skånsomt fiskeri i vestlige Østersø.

Forslag: Regulering af sæl og skarv

Forslaget er indsendt af Danmarks Fiskeriforening PO og Foreningen for Skånsomt Kystfiskeri PO.

Den spættede sæl er blevet stadig mere talrig Østersøen. Ved Bornholm er gråsælen i dag så talrig, at den forhindrer et fiskeri efter både torsk og laks, og i indre farvande oplever fiskerne at den spættede sæl i visse områder forhindrer, eller gør det svært, at leve af fiskeri. Dette hænger både sammen med at sælerne skader fiskene i garnene, at sælerne ødelægger garnene, og at sælerne skræmmer fiskene væk fra de kystnære områder.

Allerede i midt/slut 80erne var skarven blevet så stor i antal, at fiskerne oplevede en markant nedgang i fiskeriet. Denne nedgang var særlig stor i indre danske farvande. Skarven blev fredet i 1980. Det var der behov for dengang, men det er der ikke længere.

Sæl og skarv er således begge en trussel imod fiskeriets muligheder. Udfordringen er at finde en balance, hvor der er plads til sæler og til skarver, samtidig med at der kan drives et rentabelt fiskeri.

Konkretiseret tekstforslag til handlingsplan for fremtidens fiskeri i Østersøen

- I 2020/2021 forbereder Naturstyrelsen en arbejdsplan og et oplæg til at skarven gøres jagtbar i henhold til EUs fuglebeskyttelsesdirektiv. Dette indebærer at skarven flyttes til direktivets Bilag II.
- Danmark igangsætter et EU spor med henblik på at gøre skarven jagtbar.
- Skarvforvaltningsplanen, der lige nu evalueres, skal indeholde områdespecifik forvaltning af skarven, der sigter på målrettet regulering i vigtige opvækst og

gydeområder (også historiske) for fisk i de kystnære indre farvande. Disse områder identificeres i et samarbejde med DTU Aqua/DCE/øvrige forskningsinstitutioner.

- Miljøministeriet igangsætter hurtigst muligt en undersøgelse af om sæler påvirker de kystnære bestande negativt eller forhindre genopretning. (En undersøgelse der allerede ligger på tegnebrættet, som en del af den nuværende sælforvaltningsplanen) og om faldet i de kystnære fiskebestande til dels skyldes sæler, og om sælerne kan forhindre genopbygning eller vækst i særligt torskebestanden i vestlige og østlige Østersø.
- Der arbejdedes målrettet med at sikre en forvaltning af gråsælen i hele den udbredelsesområder, så Gunstig Bevaringsstatus opnås på bestandsniveau, og ikke pr. medlemsstat. (Som skitseret i sælforvaltningsplanen).
- Det gøres allerede nu muligt at regulere problemsæler – både spættet sæl og gråsæl – i Natura 2000 områder.
- Indtil bestandene af både sæl og skarv er på et niveau, der muliggøre et rentabelt fiskeri, og hvor der er skabt den nødvendige balance imellem skarv, sæler, økosystemet og fiskeriet, bør der gives kompensation til fiskere. Derfor skal der allerede nu, igangsættes et arbejde der sigter på, at der kan udbetales kompensation til fiskerne. Inden udgangen af 2021 sættes rammerne for hvordan en kompensationsordning skal se ud. Fra nu og indtil udgangen af 2021 skal der sideløbende systematisk og målrettet indrapporteres data for fiskernes tab. Den indsamlede data skal bidrage til at skabe de rette rammer for kompensationen. Det er vores klare overbevisning, at hvis fiskerne sættes kompensation i udsigt, vil de også indrapportere ødelagt fangst og ødelagte redskaber i langt højere grad, end det sker i dag.

Hvordan kan erhverv, forskningsinstitutioner, myndigheder og organisationer medvirke til at opnå den ønskede udvikling?

- United States Environmental Protection Agency har i 2020 igangsat en større revision af deres skarvforvaltning. Her arbejder de med mange forskellige scenarier for skarvforvaltning, blandt andet en model for en regulering, der ikke skader bestanden (Potential Take Limit). Danske forskningsinstitutioner bør igangsætte et arbejde med henblik på at skaffe viden til etablering af modeller, der kan sikre at en bæredygtig jagt på skarv, der ikke truer skarvens overlevelse.
- Fiskeriorganisationerne kan bidrage til at der indrapporteres skader og tab som følge af skarv og sæl.
- Forvaltningen af skarv og sæl bør integreres i en større økosystem baseret forvaltning, hvor man ikke tager udgangspunkt i et eller flere dyr, men anerkender økosystemet som en helhed, og hvor menneskelige bæredygtige brug af økosystemet er en vigtig komponent. I CBDs principper omkring økosystembaseret tilgang, fremgår det blandt andet at:

”There has been a tendency in the past to manage components of biological diversity either as protected or non-protected. There is a need for a shift to more flexible situations, where conservation and use are seen in context and the full range of measures is applied in a continuum from strictly protected to human-made ecosystems”. ([Link](#))

Danmark bør arbejde målrettet med at både skarv og sæl ikke forvaltes som enkelte komponenter, men som en del af et samlet system, med mål om bæredygtig vækst, og forskningsinstitutioner bør arbejder på modeller og reduktionsmodeller, der sikrer en forvaltning, hvor der skabes en balance imellem sæl, skarv og kystnært fiskeri.